

ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ. ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА

УДК 379. 8. 011. 32. 008

Тетяна ЧЕРНІГОВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри документальних комунікацій
та бібліотечної справи
Рівненського державного гуманітарного університету

ДОЗВІЛЛЯ ЯК ВАЖЛИВА СФЕРА ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВНЗ

(на прикладах діяльності вищих навчальних закладів Рівненської області)

У статті розглядається роль дозвілля в оптимізації професійної підготовки студентів в умовах ВНЗ, висвітлюються його теоретичні аспекти, педагогічні функції, види, форми, а також основні тенденції розвитку в сучасних умовах. Розкриваються організаційно-методичні засади дозвіллевої діяльності студентів вищих навчальних закладів Рівненської області I-IV рівнів акредитації.

Ключові слова: дозвілля, студенти, професійна підготовка, оптимізація, виш.

В статье рассматривается роль досуга в оптимизации профессиональной подготовки студентов в условиях вуза, освещаются его теоретические аспекты, педагогические функции, виды, формы, а также основные тенденции его развития в современных условиях. Раскрываются организационно-методические основы досуговой деятельности студентов высших учебных заведений Ровенской области I-IV уровней аккредитации.

Ключевые слова: досуг, студенты, профессиональная подготовка, оптимизация, вуз.

In the article the author considers the role of optimization in professional training for students in higher-education conditions. The article describes its theoretical aspects, pedagogical functions, types, forms and main trends of its development in modern conditions. The organizational methodical principles of students' leisure activity in Rivne regional institutes of higher

education, which have I-IV levels of accreditation, are considered.

Key words: leisure, students, professional training, optimization, institute of higher education.

Актуальність дослідження обумовлена важливими завданнями вищої школи, що полягають у підготовці висококваліфікованих фахівців для різних галузей господарства, формування духовно багаті особистості та розвиток її творчого потенціалу. Зважаючи на це, в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. зазначається: «Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формувати покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства» [5, с. 6].

Сучасна система освіти покликана забезпечити формування особистості, готової до життя і праці у XXI столітті, яка орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, спроможна взяти на себе роль продовжувача української культурно-історичної традиції. Викладене вище актуалізує роль дозвілля в процесі професійної підготовки студентської молоді в умовах ВНЗ.

Дослідження проблеми засвідчило, що нею цікавляться як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема: Н. Максимовська (соціально-педагогічна діяльність студентів в умовах дозвілля); І. Мельников, О. Сватенков (теоретичні аспекти студентського

дозвілля); О. Золотарьова, І. Олійник, К. Єрусалимець, С. Пішун (формування культури дозвілля студентської молоді); Л. Кожевнікова, З. Дзюба, Г. Бреславська (формування культури дозвілля студентів у контексті технологізації навчального процесу); С. Цюлюпа (культура вільного часу студентів); Н. Путіловська, І. Шевчук, Ю. Боловацька (формування особистості студентів в умовах вільного часу); А. Стоян, Є. Фаустова (соціально-філософські аспекти студентського дозвілля).

Проте, незважаючи на ґрунтовне вивчення студентського дозвілля науковцями, його роль у професійній підготовці фахівців в умовах ВНЗ висвітлена недостатньо, що й обумовило написання даної статті.

Мета статті – розкрити роль дозвілля студентів вищих навчальних закладів як фактора оптимізації їх професійної підготовки.

Виходячи з мети дослідження, її основними **завданнями** є: висвітлення специфіки студентського дозвілля, змістове наповнення, форми та аналіз системи його організації у вищих навчальних закладах Рівненської області, а також інтеграція студентського дозвілля відповідно до стратегії професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Студентська пора – явище багатогранне й цікаве, оскільки включає дві складові – власне навчальний час молодих людей та їх вільний час (як основа функціонування дозвілля). Обидві складові тісно пов'язані між собою та сприяють оволодінню студентами обраною спеціальністю, набуттю соціального досвіду. За спостереженнями А. Стоян, студенти прагнуть утвердити свою внутрішню незалежність, підкреслити самостійність у прийнятті життєво важливих рішень [7, с. 8]. У цьому контексті дозвіллева діяльність студентів є засобом їх самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення та самореалізації. Прерогативою дозвілля, на думку С. Цюлюпи, є те, що студенти можуть вільно обирати ті види діяльності, які приносять їм задоволення, сприяють всебічному розвитку, збагачують рівень знань, формують етико-естетичну культуру [9, с. 12].

На нашу думку, студентське дозвілля – це така сфера життєдіяльності молоді, що забезпечує їй змістове та раціональне проведення вільного часу відповідно до їх ціннісних орієнтацій, інтересів, потреб і традицій, доповнює інтелектуальний, творчий, духовно-моральний, естетичний та фізичний розвиток, сприяє формуванню організаційних навичок, розширює професійну підготовку.

Педагогічні аспекти студентського дозвілля яскраво висвітлюють такі його функції, як пізнавальна, виховна, комунікативна, креативна, розвивальна, розважальна, оздоровча, соціалізуюча, гедоністична, рекреаційна. Вони, за переконаннями Є. Фаустова, передбачають реалізацію навчання і виховання студентської молоді відповідно до вимог середовища й часу, формування особистості в контексті сучасної передової культури і науки, орієнтацію освіти на культурні цінності, опанування і збереження кращих надбань людства, прийняття соціокультурних норм суб'єктами навчально-виховного процесу та їх подальший розвиток [8, с. 9].

Поліфункціональність студентського дозвілля свідчить про його вагомий педагогічний потенціал, що реалізується в різноманітних видах діяльності, а

саме пізнавальній, творчо-розвиваючій, фізично-оздоровчій, суспільно-громадській, розважальній, комунікативній).

Пізнавальна діяльність спрямована на поглиблення знань та інтелектуальної сфери студентів, що є на сучасному етапі, коли спостерігається зміна парадигми вищої освіти на навчання протягом життя, важливим для їх професійної підготовки. У сфері вільного часу надзвичайно багато можливостей для пізнавальної діяльності, зокрема самоосвіти (читання книг, періодичної преси та фахових видань, пошук та опрацювання інформації в мережі Інтернет, перегляд телепередач, навчання на курсах іноземних мов, участь у діяльності наукових товариств, клубів за інтересами, пізнавально-ігрових програмах тощо). Пізнавальна активність студентів сприяє розвитку їх креативності, що є пріоритетом у кадровій політиці сучасного ділового світу.

Творча діяльність дає студентам можливість реалізувати власні здібності (музичні, вокальні, акторські, поетичні, танцювальні, мистецькі). У студентських клубах із цією метою функціонують художні аматорські колективи, влаштовуються концерти, мистецькі вечори, творчі конкурси, фестивалі та ін. Творча діяльність розширює мистецьку обізнаність студентів, підвищує рівень їх естетичної вихованості.

Суспільно-громадська та соціально-культурна діяльність реалізується шляхом участі студентів у громадських організаціях, об'єднаннях, товариствах, фондах (товариствах охорони природи, пам'яток історії та культури, краєзнавців, фольклористів та етнографів, благодійних організаціях, волонтерських групах). Означена діяльність є цінною не лише для держави, певного регіону чи населеного пункту, а й окремих громадян (наприклад, озеленення міських вулиць, допомога літнім людям тощо). Впродовж двох останніх років студенти рівненських ВНЗ та коледжів активно займаються благодійною діяльністю, збором коштів на допомогу воїнам АТО, дітям-сиротам. Їх участь у суспільно-громадській роботі сприяє розвитку організаційних навичок, що стане в нагоді у майбутній професійній діяльності (у сфері менеджменту, маркетингу, фандрайзингу, спонсорингу, зв'язків із громадськістю).

Комунікативна діяльність студентів сьогодні (спілкування в мережі Інтернет, зокрема ВКонтакті, Однокласниках, Facebook, у Skype; використання електронної пошти та мобільних пристроїв – телефонів, смартфонів, планшетів) посідає значне місце в їх дозвіллі. У зв'язку з цим такий вид дозвілля займає передові позиції, інтегруючи студентів у віртуальну реальність, яка стає середовищем розширення та реалізації інтелектуального і творчого потенціалу (участь у проектах, конкурсах, вебінарах, онлайн-тренінгах тощо), формування навичок ділового спілкування, що є важливим у сфері професійної діяльності в різних галузях.

Розважальна діяльність, без сумніву, надзвичайно необхідна молоді. Її мета – приємно провести вільний час, поспілкуватися та повеселитися в колі друзів та одногрупників, зняти психічну втому. До розважальних форм дозвілля належать: ігрові програми (розваги, забави), конкурси, танцювальні вечори, мистецькі ринги, КВК. Участь студентів у підготовці та проведенні розважальних програм стане в нагоді у професійній діяльності (корпоративні заходи).

Фізично-оздоровча діяльність сприяє формуванню здорового способу життя. Формами її реалізації є заняття фізичною культурою та спортом, туристичні походи, спортивні ігри, змагання, спартакіади, літні табори тощо.

Різні види дозвілєвої діяльності реалізуються через різноманітні *форми діяльності*. Теоретики культурно-дозвілєвої діяльності під формою розуміють способи відображення соціальної дійсності та вплив на неї шляхом організації діяльності людей у вільний час. Якщо говорити про форму у вузькому розумінні слова, то це – реальні художньо-масові, інформаційно-просвітницькі, соціально-культурні, ігрові, спортивні заходи, які мають педагогічну цінність [2]. За характером організації вони поділяються на організовані (деканатами, кафедрами, кураторами, органами студентського самоврядування) та самоорганізовані (ті, що студенти влаштовують у вільний час самостійно відповідно до власних інтересів та потреб: відвідування концертів, театральних вистав, музеїв, участь у суспільно-громадських акціях, розважальних програмах у гуртожитках, відпочинок на природі, спілкування в мережі Інтернет, участь у міжнародних літніх студентських таборах).

Вищепредставлені види дозвілля тісно взаємопов'язані між собою. Високий рівень організованих видів дозвілєвої діяльності сприяє підвищенню рівня культури проведення вільного часу та самоорганізації дозвілля. Тобто, у цьому контексті мається на увазі його педагогізація, яка передбачає, що змістовне та раціональне заповнення вільного часу студентів сприятиме посиленню виховного процесу у світлі завдань національного виховання, підвищенню професійної підготовки, реалізації студентами свого інтелектуального і творчого потенціалу, формуванню їх активної суспільно-громадської позиції. К. Абульханова-Славська у зв'язку з цим зауважує, що «тільки та особистість стає справжнім суб'єктом життя, яка здатна організувати свій життєвий шлях, спрямовуючи його на досягнення головних цінностей та вирішення завдань самовираження» [1, с. 287].

Система студентського дозвілля представлена значною кількістю форм: свята, фестивалі, турніри, козацькі забави, вечорниці, літературно-музичні та кіновечори, інформаційні журнали, концерти, театральні вистави, клуби за інтересами, дебат-клуби, художні аматорські колективи, гуртки, корпоративні вечірки, ігрові програми, конкурси, квести, виставки, літні мовні табори, що є свідченням багатогранності дозвілєвих інтересів і потреб молоді, які відображають основні тенденції розвитку студентського дозвілля, зокрема:

- зростання комунікативного дозвілля (спілкування в мережі Інтернет);
- зростання пізнавального дозвілля (діяльність студентських інтелектуальних клубів, підвищення професійної підготовки за сертифікатними програмами на курсах (наприклад, вивчення іноземних мов, IT-технологій), тренінгах);
- підвищення інтересу студентської молоді до розважальних форм дозвілля, фестивалів студентських театрів естрадних мініатюр, вечорів гумору, капусників;
- відвідування концертів та шоу-програм зірок естради;

- участь молоді у соціально-культурних та благодійницьких заходах.

Проаналізуємо систему дозвілєвої діяльності студентів вищих навчальних закладів Рівненської області.

У *Рівненському державному гуманітарному університеті (РДГУ)* найпопулярнішими формами студентського дозвілля є: День знань, День працівників освіти, День захисника Вітчизни, День сміху, Міжнародний день студентів, різдвяно-новорічні та професійні свята (зокрема студенти філологи відзначають День української мови та День слов'янської писемності; культурологи – День працівників культури та День туризму; режисери – День театру). Означені форми дозвілля сприяють не лише змістовному проведенню вільного часу, а й причетності до традицій вишу.

На *факультетах української філології, історико-соціологічному, документальних комунікацій та менеджменту* проводяться конкурси краси, на кафедрі документальних комунікацій та бібліотечної справи започатковано конкурс «Студент року», мета якого – висвітлення навчальної діяльності студентської молоді, публічне визнання їх досягнень у фаховій підготовці, науковій і громадській діяльності, спорті, художній творчості.

Значну роль у організації студентського дозвілля відіграють різноманітні об'єднання і колективи: наукові, мистецькі, спортивні, туристичні, суспільно-громадські. Вони діють на всіх факультетах та сприяють зростанню соціальної активності студентів, прагненню раціонально проводити свій вільний час. Так, у РДГУ об'єднаннями охоплено близько 25% студентів. В *Інституті мистецтв РДГУ* майже всі студенти – активні учасники творчих колективів, яких у закладі більше двадцяти. Найвідоміші – фольклорно-етнографічні гурти «Горина», «Джерело» та «Волиняни»; музичні колективи «Медіатор» та «Хутірські музики»; джазовий і духовий оркестри; танцювальні ансамблі (бального, сучасного, спортивного і народного танців), студентський театр.

Прикладом реалізації соціально-педагогічного потенціалу студентського дозвілля є творча діяльність фольклорного гурту «Горина» (художній керівник Людмила Вострікова), який має багаті традиції дослідження та популяризації пісенно-обрядової спадщини Рівненського Полісся. Для студентів *кафедри фольклору Інституту мистецтв* та інших факультетів університету гурт є середовищем самореалізації та змістовного проведення вільного часу. Студенти займаються тут не лише творчою, а й активною соціально-культурною діяльністю, зокрема «Горина» є учасником фестивалів традиційного мистецтва на Рівненщині, в інших регіонах України, а також за кордоном (Польща, Словаччина, Чехія, Росія, Італія, Македонія, Угорщина). Колектив долучається до просвітницької роботи у навчальному закладі, наприклад, бере участь у святах, присвячених рідній мові, вечорах з нагоди дня народження Тараса Шевченка, різдвяно-новорічних та великодніх обрядових дійствах.

Цікавий досвід організації студентського дозвілля має *кафедра культурології та музеєзнавства*. Майбутні викладачі історії та теорії культури, педагоги-організатори дозвілля та фахівці у галузі музейної діяльності є активними учасниками студентського науково-творчого об'єднання «Пошук» [13],

куди входять: наукове товариство «Афіна», секція дозвілєвої діяльності «Спалах», клуб благодійницької діяльності «Благодій» та туристичний клуб «Мандри». Метою «Пошуку» є розширення пізнавальної сфери, соціальної активності та професійної підготовки студентів, формування навичок організаційно-творчої діяльності. Так, студенти наукового товариства в бібліотеках, архівах, фондах краєзнавчого музею працюють над обраними темами, беруть активну участь в олімпіадах, конференціях. Секція дозвілля займається організацією вечорів відпочинку, зустрічей, різноманітних заходів до знаменних і пам'ятних дат в історії України та краю, в житті університету, факультету та кафедри. Найбільш популярними є: вечір знайомства з першокурсниками, церемонія вручення студентських квитків, урочистості з нагоди Міжнародного дня студента, конкурси «Міс Культуролог» та «Екватор». Члени клубу «Благодій» проводять соціально-культурні заходи для дітей-сиріт, багатодітних родин, воїнів АТО. Туристичний клуб «Мандри» організовує туристичні поїздки визначними історико-культурними місцями краю; цікаві заходи в закладах культури Рівного, зокрема квести в міському парку імені Тараса Шевченка, культурологічні читання «Люди, які змінили світ», що відбуваються в літературній світлиці Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки.

Популярними серед студентів рівненських ВНЗ стали фестивалі аматорської творчості «Студентська весна», студентських театрів естрадних мініатюр (СТЕМ), КВК.

Цікавою і насиченою є система студентського дозвілля в *Національному університеті «Острозька академія»*. Його натхненники й організатори – деканати, кафедри, культурно-мистецькі центри, Братство спудеїв. У закладі зокрема функціонують студентські наукові товариства («Академік» та імені О. Оглоблина), секція Федерації дебатів України, творчі колективи (ансамбль скрипалів, хоровий колектив, колектив народного танцю «Спалах» та сучасного спортивного танцю «Shadows»). Окрім того, молоді люди грають на музичних інструментах, займаються сольним співом, беруть активну участь у різноманітних культурно-мистецьких проєктах. Так, університетський хоровий колектив не лише посів II місце на Міжнародному фестивалі духовної музики «Хайнувка – 2013» (Республіка Польща), а й отримав срібний диплом на XXI Міжнародному фестивалі духовної та рідзвняної музики «Cantate Domino» (Литва) [11]. Змістовними є святкові заходи (День академії, тижні факультетів, кафедр), мистецькі вечори, конкурси («Візитівка», «Гальшка року»), команд гуртожитків «Гуртом», зустрічі з відомими діячами науки, культури, мистецтва, політиками, колишніми випускниками.

Крім того, культурно-мистецький центр організовує концерти відомих митців, поїздки студентів на оперні вистави та фестивалі в різні міста України. З його ініціативи відбулися загальноуніверситетські акції, занесені до Книги рекордів України («Найбільше письмове вшанування історії української пісні») та Книги рекордів Гіннеса («Поетичний марафон до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка»).

У системі студентського дозвілля вагоме місце займає робота в науковій бібліотеці, фотогалереї,

виставковому центрі, де влаштовуються різноманітні виставки творів образотворчого мистецтва, артефактів часів трипільської культури тощо.

Професійна підготовка студентів доповнюється гуртковою роботою, зокрема на кафедрах функціонують тематичні гуртки та проблемні групи, де студентська молодь долучається до дослідницької роботи.

Так, на кафедрі культурології та філософії діють:

- *філософський гурток «Антропологічний дискурс»* (керівник – доктор філософських наук, професор М. О. Зайцев), метою якого є дослідження та обговорення ключової проблематики філософської антропології;

- *семіотичний гурток «Imago»* (керівник – кандидат філософських наук М. В. Карповець), на засіданнях якого не лише відбувається перегляд класичних та фестивальних фільмів, а й здійснюється їх ґрунтовний філософський аналіз, що розширює світогляд студентів, формує їх критичне й аналітичне мислення, комунікативні здібності та відмінний естетичний смак;

- *гурток «Філософія літератури»* (керівник – кандидат філософських наук М. В. Карповець) має на меті долучення студентів до філософського прочитання як знакових, так і маловідомих художніх текстів ХХ століття (В. Гомбрович, Мо Янь, Д. Барнс, У. Голдінг, Дж. Франзен, Д. Делліло), що визначають культурно-естетичний ландшафт сучасної культури.

Студенти кафедри також долучаються до наукової роботи, презентуючи набуті результати на конференціях (міжнародній «Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур» та всеукраїнській «Гендерна проблематика та антропологічні горизонти»), «круглих столах» (присвячених Дню філософії), студентських культурологічних читаннях [16].

Різнорозмірністю й неповторністю відзначається інфраструктура дозвілля у *Національному університеті водного господарства і природокористування (НУВГП)*. До послуг молоді – спортивний комплекс, студентське кафе, оздоровчий центр, військово-патріотичний, студентський політичний та туристичний клуби. Дозвілєві заклади університету часто стають місцем проведення різноманітних заходів: спортивних змагань, фестивалів студентських театрів естрадних мініатюр та «Студентської весни», Дня кар'єри, конкурсів КВК, святкових акцій до Міжнародного дня студента, новорічних вечорів, дискотек, шоу-програм [10].

У *Рівненському інституті університету «Україна»* популярністю користуються різноманітні об'єднання, зокрема студентський парламент, наукове товариство, об'єднання студентів-інвалідів «Гаудеамус», «Психолог», волонтерський загін. Молоді люди організовують заходи до Дня працівників соціальної сфери (наприклад, просвітницькі акції «Курінню – ні!», «Збережи життя»), Міжнародного дня студента, «Андріївські вечорниці». Студенти-інваліди щороку є активними учасниками університетських мистецьких заходів, що проходять у столиці нашої держави. На даний час студенти спеціальності «Соціальна робота» активно долучилися до підготовки українських вечорниць для слухачів Університету третього віку, що функціонує на базі інституту.

Змістовністю й різноманітністю відзначається студентське дозвілля у *Мирогощанському аграрному коледжі*. До послуг студентів – актові зали, кімнати для гурткової роботи, спортивний комплекс, бібліотека, комп'ютерний клас, студентське кафе. Найбільш популярними формами дозвілля є: вечірки, концерти художніх колективів, вечорниці, зустрічі з випускниками, дискотеки, пізнавальні конкурси («Що? Де? Коли?», «Брейн-ринг», КВК), Свято провідів зими із конкурсом снігових скульптур [14]. Традиційними у коледжі стали: Свято першокурсника, Свято квітів «Барви осені», Свято флористики та зимових композицій «Фантазія», День студента, конкурси «Міс коледжу», «Кращий за професією», аматорської творчості «Студентська осінь», концерт до Дня працівників АПК, «Андріївські вечорниці», вертепи та вітання жителів навколишніх сіл із Різдвяними святами, Свято зустрічі весни, День сміху. Студенти-аграрники беруть активну участь у Всеукраїнському конкурсі «Софіївські зорі», Міжнародному конкурсі знавців української мови імені Петра Яцика, є учасниками зльотів «Лідери АПК». Часті гості коледжу – мистецькі колективи, відомі рівненські поети та письменники.

У *Рівненському економіко-правовому коледжі* відзначаються традиційні свята українського народу: «А вже Покрова відцвіла», «Як наші діди парубкували», «Щедрий вечір», «Без верби і калини – нема України». Тут також проводяться виховні години, присвячені видатним українцям, конкурси на кращу газету, виставки рекламних засобів, кулінарних та кондитерських виробів, вишиванок, концерти художніх колективів [12].

Популярністю в коледжі користуються такі заходи, як посвята першокурсників у студенти, відзначення Дня працівників освіти, Міжнародного дня студента, «Андріївські вечорниці», Свято щедрівок і колядок, Шевченківські дні, День матері, День споживчої кооперації, День відкритих дверей, змагання команд КВК, конкурси «Міс коледжу» та «Кохання з першого погляду», зустрічі з цікавими людьми, конференції, «круглі столи», тематичні вечори, дискотеки, культпоходи, організуються екскурсії вулицями міста Рівного, до Почаївської Лаври, Рівненського обласного краєзнавчого музею, музею-заповідника «Козацькі могили» тощо. У заклади також працюють гуртки: художнього читання, вокальний ансамбль «Співуча рівненчанка»), поетів-початківців «Пролісок». Гуртківці беруть активну участь у міських та обласних культурно-масових заходах.

У гуртожитках коледжу часто влаштовуються бесіди («Звичаї нашого народу», «Їх іменами названі вулиці нашого міста», «Я візьму той рушник...», «За тиждень Великдень»), вечори відпочинку, літературні вечори.

Студенти *Рівненського державного аграрного коледжу* є активними учасниками художніх колективів, гуртків, відвідують театральні вистави, концерти органної музики та визначні історико-культурні місця краю. Популярними в коледжі є День довкілля, Тиждень книги, дні професій [15].

Аналізуючи систему студентського дозвілля у ВНЗ Рівненської області, ми провели соціологічний моніторинг, яким було охоплено 182 студенти Рівненського державного гуманітарного університету, Національного університету «Острозька академія», Рівненського інституту університету «Україна», Рів-

ненського державного аграрного коледжу, що дало можливість вивчити думку студентства стосовно якості проведення вільного часу, дозвілєвої діяльності, а також визначити її професійну «прив'язку». Результати опитування були наступними:

- *Визначення якості проведення вільного часу.* Якістю проведення вільного часу задоволені 24,5 % студентів, не задоволені – 60,5 %, узагалі не замислюються над цим питанням – 15 % (варто зауважити, що аналогічні результати засвідчили дослідження наших колег з інших вишів) [6].

- *Визначення пріоритетів стосовно проведення вільного часу.* Зазвичай студенти надають перевагу відпочинку в колі друзів, за комп'ютером (пошук навчального матеріалу, інтернет-спілкування, ігри), відвідуванню кафе і дискотек, музеїв, концертів, театру, відпочинку на природі, перегляду художніх фільмів та розважальних телевізійних програм, читанню фахової та художньої літератури, заняттю спортом.

- *Визначення пріоритетів щодо видів мистецтва.* Сучасній музиці надали перевагу 92% молоді, сучасному кіно – 56%, сучасному танцювальному мистецтву – 46%, класичній музиці – лише 4,8%.

- *Визначення рівня культури дозвілля* (визначався нами за типовою класифікацією, прийнятою у прикладній культурології, а саме: високий, середній, низький рівні). Високий рівень засвідчили 18% студентів, середній – 59,5%, низький – 22,5 %.

- *Визначення рівня організації студентського дозвілля.* Ефективним вважають рівень студентського дозвілля 28,5% опитаних, достатнім – 44,2 %, не задовольняє потреби студентів – 27,3 %.

- *Визначення типів культурно-дозвілєвої орієнтації студентів.* Раціонально-діяльний тип – 29% респондентів, раціонально-споживацький – 30,2%, пасивно-споглядальний – 26,8%, нерациональний – 14%.

- *Визначення професійної орієнтації дозвілля.* 64% студентів відзначили, що професійна орієнтація дозвілєвої діяльності потребує покращення.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що у вищих навчальних закладах регіону проводиться значна робота з оптимізації професійної підготовки студентів шляхом інтеграції навчальної та позанавчальної діяльності. Зокрема, на неї чинять достатній вплив сучасні інформаційні технології. У зв'язку з цим Н. Максимовська зазначає: «...дозвілля долає межі ВНЗ і може сприяти непрямої активізації та реалізації соціальної суб'єктності, громадсько-професійній творчості студентської молоді не лише у вишах, а й у територіальній громаді, на національному та міжнародному рівнях, відтак відігравати роль індикатора ціннісного опанування студентством соціальної дійсності...» [4, с. 14].

Л. Кожевнікова. З. Дзюба та Г. Бреславська у свою чергу зазначають, що помітною ознакою студентського дозвілля є прагматичний вектор соціальної поведінки в студентському середовищі щодо вибору шляхів досягнення життєвого успіху. Він розглядається як мотиваційний стимул до формування культури дозвілля, як інструмент створення бажаного, що є складовою ймовірності успішної кар'єри, важливим компонентом способу та стилю життя студентської молоді [3, с. 145].

Висновки. Отже, варто зауважити, що у сфері організації студентського дозвілля у ВНЗ варто звер-

нути увагу на такі нагальні проблеми: а) не скрізь воно носить системний характер, зокрема мають місце епізодичні (ситуативні) заходи; б) виховні та дозвілєві заходи не повною мірою реалізують національний компонент формування особистості в умовах ВНЗ та не мають «прив'язки» до професійної підготовки; в) недостатньо тих форм дозвілля, які передбачають оптимізацію комунікативної підготовки, формування креативності, інноваційного мислення, вмінь реалізації різних проектів та роботи в команді (що надзвичайно важливо для роботи у сфері бізнесу та менеджменту); г) недостатній естетичний рівень дозвілєвих заходів; д) значна частина студентської молоді не акцентує свою увагу на раціонально-змістових аспектах дозвілля.

Таким чином, студентське дозвілля є цілісною педагогічною системою, реалізація професійно-орієнтованого потенціалу якого можлива за умов: раціонального планування вільного часу, наповнення форм дозвілля певним змістом (пізнавальним, творчим, комунікативним, ігровим, прикладним), активної участі студентів у дозвілєвій діяльності. Означений аргумент виокремлює проблематику наших **подальших наукових пошуків** у сфері студентського дозвілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абульханова-Славская К. А. Личностная регуляция времени / К. А. Абульханова-Славская // Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб. : Питер, 2000. – С. 279.
2. Воловик А. Ф. Педагогика досуга / А. Ф. Воловик, В. А. Воловик. – М. : Флинта, 1998. – 240 с.
3. Кожевникова Л. Формування культури дозвілля сучасного студента в контексті технологізації навчального процесу [Електронний ресурс] / Л. Кожевникова. З. Дзюба, Г. Бреславська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fvs/2008_2/1/Koghevnikova_Dziuba.pdf.
4. Максимовська Н. О. Теоретичні і методичні засади соціально-педагогічної діяльності зі студентською молоддю у сфері дозвілля : автореф. дис. на здобуття наук . ступеня док. пед. наук / Н. О. Максимовська ; ЛДУ імені Т. Шевченка. – Старобільськ, 2015. – 46 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України // Шлях освіти. – 2004. – № 34. – С. 6.
6. Олійник І. Формування культури дозвілля студентської молоді [Електронний ресурс] / І. Олійник, К. Єрусалимець. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1/Olijnyk.pdf>.
7. Стоян А. Н. Организация досуга студенческой молодежи / А. Н. Стоян. – Минск : Наука и техника, 1994. – 40 с.
8. Фаустова Е. Н. Культура студенческой молодежи: социально-философский аспект / Е. Н. Фаустова. – М. : Изд-во МГУ, 1991. – 136 с.
9. Цюлюпа С. Д. Педагогічні умови формування культури вільного часу студентів : автореф. дис. на здобуття наук . ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.06 / С. Д. Цюлюпа. – К. : КНУКіМ, 2004. – 19 с.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nuwm.edu.ua/university/news/show_all=1.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oa.edu.ua/ua/studentbody/stud_organizations/organizations_kmc/.
12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rkepk.rv.ua/dayoff.html>.
13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kulturologiya.rv.ua/>.
14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://macollege.rv.ua/>.
15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rdak.edu.ua/>.
16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oa.edu.ua/ua/departments/humanities/human_culture/.

Дата надходження до редакції: 21.12.2016 р.